

Poezja podróży, poezja wygnania, czyli Festiwal Miłosza w Krakowie

2016-04-01

Już wkrótce Kraków po raz kolejny stanie się miejscem wyjątkowego spotkania z poezją. Piąta edycja Festiwalu Miłosza potrwa od 9 do 12 czerwca, gromadząc w Mieście Literatury UNESCO najwybitniejszych poetów z polski i z zagranicy, twórców rozmaitych języków i światopoglądów, a także tłumaczy literatury, filozofów, intelektualistów, miłośników poezji. Jak co roku Festiwal odbędzie się pod tytułem zaczerpniętym z twórczości swego wybitnego Patrona. Punktem odniesienia dla tematyki tegorocznej edycji jest tytuł tomu poetyckiego Miłosza „Piesek przydrożny”, a także wieloznaczne, szerokie skojarzenia z podróżą. Do wspólnego czytania poezji i dyskusji nad różnymi formami współczesnego nomadyzmu zaproszą publiczność wybitni twórcy, reprezentujący różne kontynenty, kultury i języki. Kraków odwiedzą m.in. Adonis (Syria i Francja), Breyten Breytenbach (RPA i Francja), Ashur Etwebi (Libia i Norwegia) Stefan Hertmans (Belgia), Michael Ondaatje (Sri Lanka i Kanada) i Olga Siedakowa (Rosja).

- Tytułem tegorocznej edycji Festiwalu Miłosza ponownie nawiązujemy do twórczości jego Patrona – mówi Olga Brzezińska, prezes Fundacji Miasto Literatury. - To fascynujące, jak aktualne i żywe jest dzieło Czesława Miłosza, stanowiące niewyczerpane źródło inspiracji i dostarczające intelektualnej pożywki dla kolejnych pokoleń. "Piesek przydrożny", jedna z najbardziej osobistych książek poety, nie traci nic ze swojej świeżości: wędrówki, podróże, migracje – te dobrowolne i te naznaczone traumą wygnania czy ucieczki, to wyjątkowo bliskie współczesnemu człowiekowi problemy. O nich chcemy mówić na Festiwalu Miłosza, a poezja daje nam niepowtarzalną szansę na dotknięcie tego, co ważne - zaznacza.

Flagowy projekt miasta, wyrastający z tradycji Europejskiej Stolicy Kultury Kraków 2000, odbywa się od 2015 roku w trybie corocznym. Zdecydowała o tym waga, jaką Miasto Kraków, Krakowskie Biuro Festiwalowe, Fundacja Miasto Literatury oraz Instytut Książki przywiązują do poetyckiej tożsamości Miasta Literatury UNESCO.

- Chcemy, by festiwal, zarówno dzięki współpracy z Festiwalem Literatury dla Dzieci, jak i Fundacją im. Wisławy Szymborskiej, tworzył ważne przesłanie dla wszystkich odbiorców literatury, ale także mocno wybrzmiał w głośnej debacie o przyszłości czytelnictwa w Polsce - mówi Izabela Helbin, dyrektor Krakowskiego Biura Festiwalowego. - Jesteśmy przekonani, że w czerwcu cały Kraków będzie żył poezją, a Festiwal stanie się miejscem, w którym nie zabraknie merytorycznych dyskusji i wartościowych, poetyckich spotkań w doskonałej atmosferze - dodaje.

Podróżujemy wiele – czasem zmuszeni przez okoliczności, czasem wygnani z miejsca, w którym dojrzewaliśmy, czasem pędzeni ciekawością świata. Rozpoznajemy nowe przestrzenie, chłoniemy, ale i oswajamy to co obce. Nierzadko okazuje się także, że prawdziwe odkrycia czekają nas również tuż za zakrętem drogi, wyłaniają się zza najbliższych drzew. Taki właśnie jest "Piesek przydrożny" Miłosza – książka skupiona na tym co drobne, czy marginalne, czasem zupełnie niezauważane. Ale te okruchy codzienności, odkrycia zwyczajnej włóczędzy mogą się stać pretekstem do refleksji nad jednym z najistotniejszych doświadczeń współczesności. Bo mieści się w nim zarówno włóczęga, podróż, radość wielkich wakacji, jak i trauma wygnania, emigracja, przeprowadzka, bezdomność, konieczność szukania (nowej) ojczyzny. Ujawniają się skomplikowane związki człowieka z miejscem, a także z językiem – tematy obecne także w innych tekstach Noblisty: "Noty o wygnaniu czy Być emigrantem".

Festiwal, otwierając przestrzeń na refleksję nad dylematami współczesności, wolnością

jednostki i wolnością słowa, od początku mierzy się z problemem przekraczania granic geograficznych i duchowych. Tak jak co roku nasi goście – poeci polscy, a także twórcy z wielu części świata – będą czytać wiersze, w których na różne sposoby mierzą się z oswojeniem świata. Porozmawiają także o poetyckich podróżach, o poszukiwaniu i rozproszeniu tożsamości, o włączeniu się w przestrzeń realną i w przestrzeniach języka. Będą mówili o migracji wewnętrznej, uwięzieniu, prześladowaniu, uchodźctwie, o roli języka ojczystego i nabytego, o doświadczeniu spotkania z innymi kulturami.

Festiwal pozostawi z pewnością trwały ślad w polskim życiu literackim: już po raz trzeci towarzyszyć mu będzie specjalna seria wydawnicza – nowe wydania poezji zaproszonych gości zagranicznych, przygotowane specjalnie na tę okazję dzięki współpracy organizatorów i czołowych polskich wydawnictw.

Wśród najważniejszych gości warto wymienić **Michaela Ondaatje**, laureata Nagrody Bookera za "Angielskiego pacjenta", ale przede wszystkim (co sam uznaje za istotniejszą część swojej tożsamości i dorobku) wybitnego poetę, który już dawno zdobył pozycję klasyka. Festiwalową publiczność ucieszy na pewno przygotowana specjalnie na Festiwal pierwsza książkowa prezentacja poezji Ondaatje w Polsce – "Zbieracz cynamonu" (Znak, 2016).

W Krakowie będzie gościł także znany już uczestnikom Festiwalu **Adonis**, który łączy intensywną twórczość literacką (opublikował 23 tomy poetyckie) z zaangażowaniem politycznym i działalnością na rzecz kultury arabskiej. Po raz pierwszy w Polsce ukaże się tom jego poezji, zatytułowany "Witając wiatr i drzewa" (Anagram, 2016), który będzie miał premierę na Festiwalu.

Kolejny znakomity gość Festiwalu – **Breyten Breytenbach** to z kolei jeden z najbardziej cenionych twórców języka afrykanerskiego – pisarz, poeta, eseista i malarz. Jego sprzeciw wobec apartheidu kosztował go wyrok więzienia i wygnanie z ojczyzny. Trudno wymienić wszystkie nagrody literackie, które otrzymał – lista ważniejszych obejmuje ponad 30 pozycji.

Z Belgii przybędzie **Stefan Hertmans**, tworzący w języku niderlandzkim. Jego utwory, tłumaczone na wiele języków, są uznawane za arcydzieła poezji holenderskiej i flamandzkiej. Polskim czytelnikom znany z bestsellerowej powieści "Wojna i terpentyna", tym razem da się poznać jako poeta w trakcie spotkań autorskich i dzięki pierwszemu wyborowi wierszy w języku polskim, przygotowanemu z okazji Festiwalu przez wydawnictwo Marginesy (2016).

Olga Siedakowa, wybitna poetka i tłumaczka poezji europejskiej, laureatka Nagrody im. Władimira Sołowjowa, zaprezentuje swoją twórczość w języku rosyjskim, który wielu uważa za wyjątkowo stworzony dla poezji. Dzięki przygotowywanej książce z polskimi tłumaczeniami (Kolegium Europy Wschodniej, 2016) uczestnicy Festiwalu będą mieli okazję spotkać się z kulturą rosyjską i językiem Wielimira Chlebnikowa, do którego nawiązuje pisarka.

Ostatni z zagranicznych gości Festiwalu, **Ashur Etwebi** to jeden z najbardziej znanych libijskich poetów i pisarzy, organizator życia kulturalnego w Libii po upadku reżimu Muammara Kadafiego oraz współorganizator festiwali literackich. Etwebi przebywa obecnie w Trondheim w ramach programu ICORN (którego częścią jest także Kraków), stworzonego z myślą o pisarzach prześladowanych w kraju swojego pochodzenia. Jego obecność na Festiwalu podkreśli również

tom poetycki przygotowywany przez Instytut Mikołowski specjalnie z tej okazji.

Spotkania indywidualne będą kolejną okazją do posłuchania wierszy naszych gości i rozmowy o ich doświadczeniu przestrzeni świata i języka. Debaty festiwalowe z udziałem myślicieli, pisarzy i artystów, poświęcone będą dyskusji o różnych wymiarach wędrowania i przydrożności, poczynając od globalnej migracji, przez podróż jako praktykę twórczą, po przekład, który jest przestrzenią wędrówki dzieł, słów i idei. Spotkania z polskimi poetami skupią się wokół poetyckich podróży (**Agnieszka Mirahina, Michał Książek, Tadeusz Pióro, Przemysław Owczarek**), nowych głosów w polskiej poezji (**Barbara Klicka, Aldona Kopkiewicz, Piotr Przybyła, Kacper Bartczak**) oraz poetyckiego napięcia między słowami a momentem ciszy (**Piotr Matywiecki, Joanna Roszak, Julia Szychowiak, Jerzy Kronhold**).

Oprócz wieczorów poetyckich, spotkań autorskich, dyskusji oraz warsztatów przekładowych i krytycznych, w programie Festiwalu znajdują się także inne, różnorodne propozycje. Między innymi będzie to niezwykła wystawa poświęcona **Zuzannie Ginczance**, która przedstawia życie i twórczość polskiej poetki żydowskiego pochodzenia, gwiazdy międzywojennej warszawskiej bohemy. Ginczanka to jedna z bardziej utalentowanych, a jednocześnie niedocenionych kobiet piszących w dwudziestoleciu międzywojennym. Wystawa jest próbą wydobywania śladów jej myśli i sztuki i zestawienia ich z dziełami artystów współczesnych, tworząc interesujący dialog między epokami. Wystawa zagości w nowej lokalizacji festiwalowej: Muzeum Historii Fotografii.

W ramach Festiwalu Miłosza będzie miał miejsce także **Jazzformance**, widowisko łączące poezję Witolda Wirpszy z jazzem. Językowe eksperymenty Wirpszy stały się inspiracją dla muzyków jazzowych, Marcina Olesia, Bartłomieja Olesia, Piotra Orzechowskiego i aktora Radosława Krzyżowskiego, których sztuka opiera się na grze skojarzeń. Wirpsza wart jest „odkrycia” także dlatego, że skala jego twórczości jest odwrotnie proporcjonalna do pozycji, jaką ten wybitny poeta, formalnie dzielący klasę Karpowicza i Barańczaka, zajmuje w naszej kulturze literackiej.

Festiwal wpisze się także w obchody Roku Szekspirowskiego dzięki wykonaniu niezwykłych kompozycji muzycznych napisanych do sonetów Szekspirowskich – efektu współpracy Stanisława Soyki i krakowskiej formacji wokalne Cracow Singers, prezentujących premierowy materiał *Shakespeare a cappella*.

Festiwal organizuje **Miasto Kraków, Krakowskie Biuro Festiwalowe i Fundacja Miasto Literatury**, a jego program powstaje kolegiąlnie przy udziale **Rady Programowej**, w skład której wchodzi Krzysztof Czyżewski, Magdalena Heydel, Jerzy Illg, Jerzy Jarniewicz, Zofia Król, Marek Radziwon, Tomasz Różycki i Abel Murcia Soriano. Nad wysoką jakością merytoryczną czuwa Komitet Honorowy, w skład którego wchodzi: Aleksander Fiut, Julia Hartwig, Robert Hass, Ryszard Krynicki, Anthony Miłosz, Adam Pomorski, Aleksander Schenker, Tomas Venclova i Adam Zagajewski.

Festiwal może także pochwalić się znakomitymi partnerami. Obok **Muzeum Narodowego w Krakowie** jest wśród nich **Fundacja Wisławy Szymborskiej**. W tym roku po raz pierwszy podczas Festiwalu odbędzie się uroczysta gala wręczenia nagrody imienia poetki, a także premiera poświęconego jej twórczości i biografii najnowszego filmu w reżyserii Marty Węgiel,

"Napisane życie".

Festiwal wraca do swoich korzeni. Obecność gali Nagrody Szymborskiej na Festiwalu Miłosza rekonstruuje ważną tradycję Spotkań Poetów Wschodu i Zachodu odbywających się w Krakowie w latach 90. ubiegłego wieku pod patronatem obojga Noblistów.

- O zaprzyjaźnieniu Wisławy Szymborskiej z Czesławem Miłoszem wiele już napisano, ale warto przypomnieć o nim także gestem poniekąd symbolicznym: gala Nagrody im. Wisławy Szymborskiej odbędzie się w trakcie tegorocznego Festiwalu Miłosza. Kraków jest miastem literatury UNESCO przez cały rok. W tych dniach będzie przede wszystkim miastem poezji, pod patronatem dwojga poetów-noblistów - mówi Michał Rusinek, prezes Fundacji Wisławy Szymborskiej.

Nie zabraknie wydarzeń dla dzieci – poetyckiemu świętowaniu jako partner będzie towarzyszył również **Festiwal Literatury Dla Dzieci** ze swoim różnorodnym, interesującym programem.

- Literatura na Festiwalu Miłosza po raz kolejny bawi najmłodszych czytelników. W tym roku zajmiemy się odnajdywaniem rzeczy, które wydawałyby się na dobre utracone, dowiemy się jak zdobyć Nobla, z niechęcią, ale jednak, opuścimy Kraków by odwiedzić takie miejsca jak Londyn, Rzym, Lailonia czy Warszawa, a wszystko zakończy się, jakżeby inaczej, wielkim balem – zaznacza Łukasz Dębski, Dyrektor Festiwalu Literatury dla Dzieci.

"Piesek przydrożny" – ta nazwa definiuje twórcę-włóczęgę, ale i tego, kto z zaciekawieniem przygląda się przybyszom. Serdecznie zapraszamy na Festiwal, by z tej perspektywy przyjrzeć się współczesnym dylematom, problemom ludzkim i sobie samym, korzystając z wyjątkowego języka idei, jakim jest poezja.

Szczegółowe lokalizacje i godziny wydarzeń festiwalowych zostaną podane wkrótce na stronie internetowej wydarzenia www.miloszfestival.pl.